

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 8019/17

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופט ע' גרוסקופף

העותר: מנגיסטו אנדרה

נגד

המשיב: שר הפנים

עתירה למתן צו על-תנאי וצו ביניים

תאריך הישיבה: כ"ז באדר א התשע"ט (4.3.2019)

בשם העותר: עו"ד ליאת שטיינברג

בשם המשיב: עו"ד תהילה רוט

פסק-דין

השופטת ד' ברק-ארז:

1. העתירה שבפנינו נסבה על בקשת העותר, אזרח אתיופיה, כי יוענק לו מעמד בישראל מכוח חוק השבות, התש"י-1950 (להלן: חוק השבות).

2. העותר נכנס לראשונה לישראל בחודש ינואר 2017 באשרת תייר, וזאת על מנת לבקר את קרובי משפחתו המתגוררים בארץ. יצוין כבר עתה כי לעותר שני אחים בעלי אזרחות ישראלית המתגוררים בישראל. אמו של העותר ואחיו הנוספים מתגוררים באתיופיה, למעט שני אחים המתגוררים בארצות הברית. תוקפה של אשרת התייר של העותר פג ביום 12.3.2017, אך הוא הוסיף לשהות בישראל. העותר אף הגיש בקשה למתן אשרת עולה מכוח חוק השבות, אולם זו נדחתה ביום 1.10.2017. בהחלטה הדוחה את הבקשה נמסר לעותר כי אין ראיות מספיקות המעידות על השתייכותה של אמו לזרע ישראל.

3. בהמשך לכך הגיש העותר את העתירה דנן, בגדרה ניתן צו ביניים האוסר על המשיב להרחיק את העותר מהארץ או לנקוט נגדו צעדי אכיפה עד להכרעה בעתירה.

4. ביום 10.5.2018 התקיים דיון ראשון בעתירה (חברי השופט י' עמית, השופט ג' קרא ואנוכי), שבו טען המשיב כי מתעוררות שאלות ביחס ליהדותה של אם העותר ומשפחתה, בין היתר בהתייחס לתשאלים שנערכו עם קרובי משפחתו ואשר מהם עלה כי האם חיה כנוצריה ונישאה לאדם נוצרי. כמו כן, ניתנו מטעם המשיב הסברים ביחס לרקע להענקת זכויות לאחיו הנמצאים בישראל (תוך התייחסות, בין השאר, לכך ששני אחיו של העותר המתגוררים בישראל היו רשומים כנוצרים כאשר הגיעו לארץ, ועברו בהמשך הליך גיור). בסיומו של הדיון קבענו כי "יש מקום לבחינה נוספת ומעמיקה יותר מצד המשיב לגבי העותר", ובהתאם לכך הורינו כדלקמן: לעותר – להעביר למשיב פרטים נוספים ובהם פירוט ביחס לעץ המשפחה; ולמשיב – להגיש הודעה מעדכנת בתוך כארבעה חודשים. לאחר שההודעה המעדכנת האמורה לא הוגשה במועד אף לאחר ארכות שניתנו למשיב, הוצא ביום 11.12.2018 צו על-תנאי המורה למשיב ליתן טעם מדוע לא יוענק לעותר מעמד מכוח חוק השבות.

5. בתצהיר התשובה שהוגש מטעם המשיב ביום 26.2.2019 נטען כי אף לאחר השלמת הבירורים והעמקתם, המסד הראייתי הנוכחי בעניינו של העותר אינו מבסס את זכאותו למעמד מכוח חוק השבות. כך, צוין כי מכלול הראיות שנאספו בעניינו של העותר מלמד כי הוא לכל היותר בן לנינה של יהודי, וכי לא נמצא כל ביסוס ראייתי לטענת העותר כי אמו יהודיה. בהקשר זה מסר המשיב כי האם סירבה להתייצב לתשאל שהוצע לקיים עמה באתיופיה.

6. ביום 4.3.2019 התקיים בפנינו דיון המשך בעתירה. מטעם העותר נטען, בין היתר, כי זימונה של האם לראיון נעשה בתנאים שלא אפשרו את הגעתה אליו. על רקע זה, במהלך הדיון הועלתה האפשרות לפיה נציג של המשיב יעשה ניסיון נוסף לערוך ראיון עם אמו של העותר באתיופיה, לנוכח החשיבות הרבה שנודעת לשאלת יהדותה, אשר לכאורה ראוי לבררה באופן ישיר. בתום הדיון הורינו למשיב להודיע האם ומתי יתאפשר הדבר, וכן ליידע את באת-כוח העותר בכך 48 שעות לפני מועד הראיון שייקבע.

7. ביום 12.3.2019 הוגשה הודעה מעדכנת מטעם המשיב, ובה נמסר כי נקבע ראיון לאמו של העותר ליום 13.3.2019 בשגרירות ישראל בגונדר, וכי באת-כוח העותר עודכנה בכך ארבעה ימים לפני מועד הראיון. לצד זאת, נמסר כי באת-כוח העותר הודיעה למשיב ביום 11.3.2019 כי האם לא תוכל להגיע לראיון המתוכנן מפאת מצבה הבריאותי. על רקע זה, טען המשיב כי אין היתכנות לקיום ראיון לאם העותר. המשיב הדגיש כי נעשו מאמצים מידיים לאחר הדיון להוציא לפועל את הראיון, ובמסגרת כך אף הוארכה שהותו

של נציג המשיב באתיופיה. כן צוין כי בעת הזו לא קבועה נסיעה נוספת של נציג המשיב לאתיופיה.

8. למחרת הוגשה הודעה מטעם באת-כוח העותר ובה צוין כי המרחק בין העיר גונדר לכפר שבו מתגוררת אמו של העותר הוא רב, וכן הודגש מצבה הבריאותי. בעיקרו של דבר, העותר מבקש כי נורה למשיב לתאם את הראיון עם אמו בביתה או לכל היותר בכפר שבו היא גרה.

9. לאחר ששקלנו את הדברים, ובשים לב להשתלשלות העניינים בתיק, שכללה גם עריכת מספר ראיונות עם אנשים המכירים את משפחת העותר, אנו סבורים כי העתירה מיצתה עצמה בשלב זה. המשיב חזר ובחן את עניינו של העותר תוך מתן תשומת לב למידע שהועבר אליו, ואף עשה מאמץ סביר לתאם ראיון עם אמו של העותר באתיופיה. כידוע, נקודת המוצא לדיון היא כי על המבקש מעמד עולה מכוח חוק השבות מוטל הנטל הראשוני להבאת ראיות מינהליות בדבר זכאותו למעמד זה (ראו: בג"ץ 4504/05 סקבורצוב נ' השר לביטחון פנים, פסקה 16 (4.11.2009); בג"ץ 5345/13 קסהון נ' משרד הפנים, פסקה כ"ב (27.3.2017)). אף לאחר שנתנו דעתנו לכך שדרישה ראייתית זו צריכה להיות מותאמת לנסיבות המקרה ולקהילה הרלוונטית (ראו: בג"ץ 5342/12 רמירס לוי נ' משרד הפנים, פסקה 22 לפסק דיני (6.12.2015)), לא מצאנו להתערב במקרה זה בהחלטתו של המשיב, המבוססת על הטענה לפיה העותר לא הרים את הנטל האמור בשלב הנוכחי.

10. לא למותר לציין כי אין בפסק דיננו כדי למנוע מן העותר לבוא בדין ודברים נוסף עם המשיב בכל הנוגע לתיאום ראיון לאמו ואף להגיש בקשה מחודשת ככל שתהיה בידו ראייה רלוונטית חדשה.

11. סוף דבר: העתירה נדחית. במכלול הנסיבות, איננו עושים צו להוצאות. על מנת לאפשר לעותר שהות להתארגנות, אנו מורים כי צו הביניים שניתן בהליך זה יישאר בתוקפו למשך 30 ימים מיום מתן פסק דיננו.

ניתן היום, י"ט באדר ב' התשע"ט (26.3.2019).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט